

УДК 378.1:37.091.12

Олександр Ямковий,
кандидат педагогічних наук,
молодший науковий співробітник лабораторії науково-
методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orsid.org/0000-0001-6919-3515>,
e-mail: yamkovyoysasha@ukr.net

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСОБИСТІСНО- ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ВИКЛАДАЧІВ КОЛЕДЖІВ

Анотація. Охарактеризовано технології аналізу та оцінювання результатів особистісно-професійного розвитку викладачів коледжів.

Ключові слова: фахова передвища освіта, портфоліо, творче досьє, творчий звіт, кейс-метод.

ASSESSMENT OF RESULTS OF PERSONAL AND PROFESSIONAL GROWTH OF COLLEGE TEACHERS

Oleksandr Yamkovyi,
candidate of Pedagogical Sciences,
junior researcher of laboratory of scientific and methodological
support of specialist training in colleges and technical schools of the
Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine

Abstract. The technology of analysis and evaluation of the results of personal and professional development of college teachers is characterized.

Keywords: vocational pre-higher education, portfolio, creative dossier, creative report, case method.

У пошуках професійного визнання, популярності, бажання підвищити свій професійний рівень викладачі намагаються оцінити свої професійні здібності та знайти шляхи їх удосконалення. Оцінювання результативної діяльності педагогічних працівників за своєю сутністю є визначення їхнього рівня компетентності за основними її показниками, а тому цей процес доцільно розглядати із позиції системного підходу. Оцінювання рівня професійної компетентності педагога – це процес системного і систематичного збирання та інтерпретації даних, що веде до з'ясування цінності одержаних результатів, а тому повинен здійснюватися за такими

критеріями як: доцільність оцінювання, його якість, всебічність, достовірність, об'єктивність, прогностичність, ефективність. (Кремень & Ковбасюк, 2014).

Серед інноваційних технологій аналізу та оцінювання результатів особистісно-професійного розвитку викладачів у закладах фахової передвищої освіти поширена технологія «портфоліо», яка представляє індивідуальний портфель освітніх досягнень педагога, індивідуальну накопичувальну оцінку в професійній діяльності. Дана технологія є однією з найактуальніших методів самопрезентації, за допомогою якого можна кваліфіковано проаналізувати та представити професійні досягнення, забезпечити моніторинг професійного зростання педагогічного працівника.

Однозначного тлумачення терміна не існує. Кожен із дослідників і практиків пропонує своє визначення. В науково-педагогічній літературі (Шевчук, 2023; Кендюхова, 2016; Скальська та ін., 2009) портфоліо розглядається як:

- візитка педагога, що містить певні анкетні дані, інформацію про підвищення кваліфікації, досягнення, педагогічні технології і методи, що їх використовує педагог, творчі роботи й методичні матеріали, відгуки про його роботу і публікації;

- індивідуальна папка, у якій зафіксовані особисті професійні досягнення педагога в освітній діяльності, результати навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти, внесок педагога в розвиток системи освіти;

- це набір матеріалів, які представляють систему діяльності й досягнення педагога (колективу педагогів) у вирішенні актуальних завдань навчання, виховання і розвитку учнів;

- спосіб фіксування й накопичення матеріалів, що демонструють рівень професіоналізму педагога, його вміння вирішувати завдання своєї професійної діяльності, показує рівень підготовленості педагога і рівень його активності в навчальних та позанавчальних видах діяльності;

- метод професійного розвитку, який призначений для того, щоб систематизувати досвід, нагромаджений спеціалістом, його знання, чіткіше визначити напрям його розвитку, а також об'єктивніше оцінити професійний рівень педагога.

У вітчизняній та світовій практиці портфоліо розглядається не тільки як засіб педагогічної діяльності, а і як метод оцінювання професіоналізму педагогічного працівника. Портфоліо дозволяє викладачу продемонструвати тактику та стратегію професійної майстерності, показати вміння вирішувати поставлені завдання та

досягати позитивних результатів. За допомогою правильно складеного портфолію можна проаналізувати та оцінити те, як саме викладач оцінює свої досягнення та реалізацію проєктів особистісно-професійного розвитку. Портфолію орієнтує педагога на процес самооцінювання як однієї з найбільш наближених форм до реального аналізу результатів власної педагогічно-професійної діяльності.

Шевчук (2023, с. 61) виокремлює такі основні завдання портфолію педагога:

- виявлення рівня професійної компетентності педагогічного працівника;
- об'єктивна оцінка діяльності педагога учасниками освітнього процесу, зокрема керівництвом закладу освіти, педагогічним колективом, здобувачами освіти, стейкхолдерами;
- узагальнення і систематизація перспективного педагогічного досвіду;
- рефлексія педагогом власної освітньої діяльності;
- визначення напрямів і шляхів професійного зростання й розвитку педагогічного працівника;
- формування позитивного іміджу педагога і закладу освіти.

Відзначимо, що концепція технології «портфолію» ґрунтується на трьох наукових підходах (Васильченко, 2009):

- компетентнісному, що передбачає оцінювання діяльності педагога за результатами реалізації основних професійних функцій та компетенцій;
- діяльнісному, який визначає оцінку результатів і професійної компетентності педагогів за виконання основних видів діяльності: навчальної, виховної, конструктивної, оціночної, здоров'язберігаючої, методичної, інноваційної, комунікативної;
- системному, що забезпечує оцінку рівня професійних досягнень педагога за сукупністю експертних процедур: структурний аналіз, який сприяє виявленню системоутворюючих зв'язків, визначенню внутрішньої організації портфолію; функціональний аналіз, який дозволяє розкрити функції портфолію в цілому та окремих його компонентів.

На сьогодні перелік нових форм портфолію складається з таких: електронне портфолію, веб-портфолію, паспорт компетенцій і кваліфікації, європейський мовний портфолію (єдиний європейський зразок, прийнятий Радою Європи) тощо.

Отже, портфолію забезпечує накопичення інформації, необхідної для: підвищення або підтвердження кваліфікаційної категорії (педагогічного звання) педагогічного працівника; об'єктивного

рейтингового оцінювання професійно-педагогічної діяльності; представлення до заохочення за підсумками навчального року чи періоду роботи.

Альтернативним змістом портфоліо педагога можна вважати творче досє, що вміщує різноманітні творчі, проєктні, дослідницькі роботи автора, опис його авторських методик, доробок, програм; основні напрями творчої активності (участь у наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходження курсів підвищення кваліфікації тощо).

Формою представлення досвіду, що відображає цілісну систему роботи педагога, вирішенням ним педагогічних та психологічних проблем також є і творчий звіт. Творчий звіт також дає можливість продемонструвати власні результати методичної діяльності з обраної проблеми або теми, професійну компетентність та провести самоаналіз педагогічної діяльності. Творчий звіт викладача – це форма методичної роботи спрямованої на пошук, підтримку і пропаганду прогресивного педагогічного досвіду педагога, а також діяльності всього педагогічного колективу з питань нових технологій, організації освітньої та методичної роботи в закладах освіти.

Творчий звіт дозволяє педагогові комплексно подати результати своєї діяльності, умови досягнення результатів та спроектований за цими результатами перспективний план майбутньої діяльності на наступний період. Зміст творчого звіту має точно передавати специфіку досвіду педагога, але не бути зібранням всього матеріалу, що використовується у професійному досвіді.

Основою творчого звіту може бути: оригінальна методична розробка (заняття, розділу, курсу) з демонстраціями, обґрунтуваннями та поясненнями; аналіз різних форм та методів навчання, що застосовуються у педагогічній діяльності; аналіз своєї діяльності з самоосвіти; аналіз своєї діяльності у роботі (чи керівництві) творчої групи, семінару, методичного об'єднання. Творчий звіт включає такі розділи:

- інформаційну довідку, що містить відомості про те, за якими програмами та підручниками працює педагог, з якими групами.
- обґрунтування значущості методичної теми з точки зору сучасної освіти та актуальності її розробки для власної педагогічної діяльності.
- теоретичне висвітлення теми (проблеми) з позицій сучасної педагогіки, психології та методики викладання дисципліни.
- опис досвіду роботи по темі.

– блок розробок занять, що дозволяє скласти уявлення про систему роботи в контексті названої методичної теми (не менше 5).

– діагностичний матеріал, що відображає результативність роботи.

– основні висновки та перспективи подальшої педагогічної діяльності.

– додатки: дидактичний матеріал, творчі роботи здобувачів освіти, матеріали позааудиторної діяльності та ін.

Таким чином, творчий звіт викладача показує його рівень педагогічної майстерності, виявляє проблеми, над якими ще належить працювати. Можливе проведення повного творчого звіту викладача (за основними напрямками його діяльності) або тематичного, який передбачає поглиблений розгляд якого – небудь аспекту діяльності педагога.

Одним із найбільш дієвих способів отримати інформацію про фахівця вважається кейс-метод. Кейс-метод – це метод, спрямований на оцінку професійних компетентностей, умінь та навичок інтелектуальної діяльності, здібності до навчання, уміння переробляти різну інформацію у найкоротші терміни. Кейс-вимірювачі засновані на використанні проблемних завдань, у яких учасникам оціночної процедури пропонується проаналізувати реальну професійно-орієнтовану ситуацію, що містить у собі необхідну, але неповну інформацію на вирішення заданої проблеми.

Перевагою кейс-вимірювачів є те, що їх використання дає можливість отримати досить повне уявлення про професійні якості педагога, про сформованість у нього тих чи інших компетентностей. Технологія використання кейс-методу полягає у розробці моделі конкретної ситуації, що може статися у реальній професійній діяльності. Кейс складається з кількох частин: основної частини, де викладається проблемна ситуація; додаткової, до якої може бути включена додаткова інформація – контекст ситуації; частини вирішення завдань, у якій даються питання та завдання на вирішення ситуації, їх може бути декілька і вони можуть бути відкритого та закритого типу. Час розв'язання кейсу не повинен перевищувати 20-30 хвилин. В рамках процедури оцінювання один кейс містить завдання для вимірювання не менше трьох і не більше п'яти компетенцій. Для охоплення більшої кількості компетенцій у процедурі оцінювання педагогу пропонується виконати три кейса.

Відзначимо, що вирішення кейсу мають оцінювати кваліфіковані у педагогічній галузі фахівці. Бажано, щоб їх було щонайменше три. Розробникам кейсу спільно з експертами необхідно сформулювати

критерії оцінки якості вирішення кейсу, при цьому визначивши, які відомості в ньому обов'язково повинні бути присутні, які фактори мають бути враховані, які рішення вважати типовими, які відповіді мають відповідати тому чи іншому рівню тощо. Тому, процедура експертної оцінки включає кілька етапів: визначення критеріїв оцінювання кейсу та їх значущості; вибір експертів; отримання незалежних оцінок від кожного експерта; обчислення середнього показника. Оцінюючи вирішення кейсу за кожним критерієм виставляється окремий бал. Це дозволяє співставити переваги та недоліки найуспішніших педагогів.

Отже, об'єктивний аналіз власної педагогічної діяльності дає можливість викладачу виявити найбільш істотні складові освітньої роботи, визначити можливості розвитку сильних сторін та причини існування слабких. Педагогічний аналіз технологій портфоліо, творчих звітів, досьє, кейс-методу включає такі функції контролю освітньої діяльності педагога: самоосвітня (розкриває спектр аналізу педагогічних компетентностей, забезпечує безперервність процесу зростання); діагностична (демонструє динаміку професійної майстерності учасників освітнього процесу за певний проміжок часу); цілепокладальна (мотивує до якісної ефективної роботи). Формуючи портфоліо чи творчий звіт, викладач не тільки аналізує результати роботи, а й робить висновки, по статистично представлених даних, над чим потрібно більше попрацювати, що варто зробити для отримання кращих результатів.

Список посилань

1. Васильченко Л. В. (2009). Технологія портфоліо в освіті. Організація науково-методичної роботи в школі: педагогічне проектування; робота шкільних методичних об'єднань; освітній моніторинг. Харків: Основа.
2. Кендюхова, А. А., (2016). Професійне портфоліо: територія успіху сучасного педагога: навчально-методичний посібник. КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського».
3. Кремень, В. Г., & Ковбасюк, Ю. В. (Ред.) (2014) Освіта дорослих: енциклопедичний словник. Основа.
4. Скальська Л., Нижник О., Дутчак А., & Клімковська С. (2009). Методичний вісник: Портфоліо як засіб підвищення якості освіти. (випуск 2). Івано-Франківськ: ОІППО, 2009.

5. Шевчук, С. С., (2023). Система педагогічного контролю та оцінювання як фактор забезпечення якості професійної освіти : навч.-метод. посіб. БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ.

УДК 377.1:371.3

Вікторія Кручек,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-8252-6844>,
e-mail: kruchekvictoria@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. На основі теоретичного аналізу та освітньої практики закладів професійної освіти обґрунтовано та згруповано актуальні проблеми організації змішаного навчання у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. Запропоновано основні шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, професійна підготовка, змішане навчання, комбіноване навчання, дистанційна освіта.

ACTUAL PROBLEMS OF ORGANIZING PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SKILLED WORKERS IN A BLENDED LEARNING ENVIRONMENT

Victoria Kruchek,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Laboratory of Distance Vocational Training
of the Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine

Abstract. On the basis of theoretical analysis and educational practice of vocational education institutions, the article substantiates and groups the actual problems of organizing blended learning in the training of future skilled workers. The main ways of their solution are proposed.